

Bősze Péter¹

Megalakult az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság Orvosi Nyelvi Munkabizottsága

Az alakuló ülés: Magyar Tudományos Akadémia, 2014. június 25-én

A BIZOTTSÁG MEGALAKULÁSA Tavaly meghívást kaptam az Orvosi Tudományok Osztályától, hogy röviden számoljak be a magyar orvosi nyelv helyzetéről az osztályülésen. Egyebek mellett javasoltam, hogy az Orvosi Tudományok Osztálya hozza létre a Magyar Orvosi Folyóiratok és Könyvek Szerkesztői Bizottságát azért, hogy a magyar orvosi nyelvért tett erőfeszítések elterjedjenek. Később az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság elnöke, Keszler Borbála professzor asszony értesített, hogy a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya fontolgatja az Orvosi Nyelvi Bizottság felállítását az Orvosi helyesírási szótár megújítására. Végül, hosszabb folyamat eredményeként a téma több tudományos osztályhoz tartozó szakértőinek részvételével, a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság Orvosi Nyelvi Munkabizottságaként hagyták jóvá az érintett tudományos osztályok az orvosi nyelvvel foglalkozó testületet. A Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, valamint az Orvosi Tudományok Osztálya jelölte ki a munkabizottság tagjait:

ORVOSI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

- Besznyák István, az MTA rendes tagja
- Bősze Péter, az orvostudományok doktora (elnök)
- Eckhardt Sándor, az MTA rendes tagja
- Lapis Károly, az MTA rendes tagja
- Palkovits Miklós, az MTA rendes tagja
- Sótonyi Péter, az MTA rendes tagja
- Telegdy Gyula, az MTA rendes tagja
- Veres Gábor, az MTA doktora

NYELV- ÉS IRODALOMTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

- Keszler Borbála, az MTA doktora
- Kuna Ágnes PhD
- Laczkó Krisztina PhD
- Ludányi Zsófia PhD
- Mártonfi Attila PhD
- Prószéky Gábor, az MTA doktora
- Siptár Péter, az MTA doktora

AZ ALAKULÓ ÜLÉS

Részvevők: Besznyák István, Bősze Péter, Eckhardt Sándor, Keszler Borbála, Kuna Ágnes, Mártonfi Attila, Prószéky Gábor és Kiss Jenő meghívott előadó

A MAGYAR ORVOSI NYELV ÉS AZ ANYANYELV

Prof. dr. Kiss Jenő akadémikus előadása

RÉSZLETEK

„Miért is fontos számunkra a szaknyelvi kérdés?” – vetette fel az előadó. A magyar nyelv versenyképességének megtartása azon a szinten dől el, hogy a magas kultúrák területeket nyelvi értelemben versenyképesnek tudjuk-e megtartani, vagy azzá tudjuk-e fejleszteni. Tehát attól függ a magyar nyelv sorsa, hogy a mindenkori magyar értelmiség tisztában van-e az anyanyelv iránti felelősségével. Egy kutatóorvos nyilatkozatát idézve, a nyelvre vonatkoztatva állapította meg, hogy ha valaki segíthet, akkor az már nemcsak lehetőség, hanem felelősséggé válik. Ezt nyelvi értelemben kibővítve úgy magyarázta, hogy ha tisztában vannak azzal, hogy képesek lehetnek segíteni, kötelességük azt megtenni.

Az értelmiség három sajátos rétege van szoros kapcsolatban az anyanyelvvél: az orvostársadalom, a tanártársadalom és a lelkésztársadalom. Mindhárom vizsgálatának tárgya az ember, akihez csak úgy lehet közelíteni, ha ezt lehetőség szerint az anyanyelvén teszik, mivel a nyelvközösség nagyobb része nem tud olyan jól idegen nyelven, hogy azon beszéljenek, tehát anyanyelven kell felvenni velük a kapcsolatot.

Az orvostudomány történetében a XIX. század roppant izgalmas volt nyelvi értelemben is. 1831-ben indult az Orvosi Tár című folyóirat, Bugát Pál és Schedel Ferenc szerkesztette, utóbbi Toldy Ferenc néven kitűnő irodalomtörténész lett, és a Magyar Tudományos Akadémiának főtítkára is volt. Kiss Jenő idézett a folyóiratból:

1. Köszönetemet fejezem ki Ruzsits Ildikónak, az MTA Társadalomtudományi Titkárság szakreferensének, az alakuló ülés emlékeztetőjének összeállításáért. Számos részletnek (Kiss Jenő akadémikus előadása, hozzászólások) ez az alapja.

„Mi, orvosok is iparkodjunk a nemzeti nyelvet komolyabb tanulmányaink eszközévé tenni [...] ám ehhez az orvosnak a magyar orvosi nyelvet éppen úgy újra kell tanulnia, mint tanulta egykor a deák orvosi nyelvet” (Bugát Pál és Schedel Ferenc, Orvosi Tár, 1831. Idézet a Bevezetéből).

Ehhez hozzáfűzte, hogy tettek is ennek érdekében, egy év múlva megjelent a Deák-Magyar és Magyar-Deák orvosi szótár. A magyar orvostársadalom elkezdte tanulni a magyar orvosi nyelvet. 1857-ben, amikor az Orvosi Hetilap elindult, a szerkesztőknek már nem kellett azon töprengeni, hogy latinul vagy magyarul jelenjenek meg a cikkek, addigra a magyar orvosi nyelv olyan állapotba került, hogy tanulmányok írására is volt lehetőség.

Egy másik történeti példa 1841-ből, amikor a Budai Helytartótanács azzal a kérdéssel fordult a Királyi Egyetemhez, hogy készen állnak-e a magyar nyelvű oktatásra. Megkérdezték erről az orvosi fakultást, a jogi fakultást és a bölcsész fakultást. Az orvosi fakultás volt az egyetlen, amely határozott igennel válaszolt. A jogászok is igent mondtak, de hangsúlyozták, hogy a szaknyelvvvel gondok lesznek, ha bevezetik a magyar nyelvű oktatást. Egyedül a bölcsészkar mondta azt, hogy nem kell bevezetni, csak egyetlen professzor volt amellet, hogy vezessék be a magyar nyelvű oktatást. Ebből is látszik, hogy melyik szakma tartott közvetlen kapcsolatot vizsgálata tárgyával.

A tudomány művelése nem önmagában való dolog, hanem valakik, egy szűkebb közösség hasznára művelendő, de ugyanakkor a tudomány, a tudomány eredményei nemzetközies, ezért az egész emberiség hasznát kell szolgálnia. Ha a tudomány művelői közel kerülnek e felelősséghez, akkor az anyanyelv kérdésében is felelősen viselkednek. Az értelmiség tehát felelős az anyanyelvért. Ez nem jelenti azt, hogy vadul magyarosítani kell, hanem azt, amit a XIX. században az Akadémia is világosan meghatározott, hogy ahol lehet, magyarul kell megfogalmazni a fogalmakat, ahol pedig ez nem lehetséges, ott természetesen át kell venni az idegen szavakat, de azokat hangalakilag és alakilag honosítani kell. A nyelv grammatikai szerkesztésébe semmilyen formában sem lehet beavatkozni, de minthogy a szókészletet is a nyelvhez tartozónak tekintjük, így a leghatározottabban igen a válasz, bele kell avatkozni a nyelv életébe. Az értelmiségnek irányítania kell a saját szaknyelve alakulását. A szaknyelvek szókészletének jelentős része tudatos szóalkotás eredménye.

Kiss Jenő egy 1997-ben megjelent, orvostól származó idézetből olvasta fel a következőket: „Ha az impaktfaktorok kényeszerű fetiszizálása mellett nem félünk színvonalas magyar közlésekre bátorítani, ha párbeszéd van az elméleti szuper-specialista és a sokoldalú gyakorló orvos között, akkor talán mérsékelhető az orvostársadalom tudományos, szakmai kettészakadása” (Méhés Károly, Tudós orvosok. MOTESZ Magazin 1997/6: 3). Kiss Jenő akadémikus nem tudja, hogy

az orvostársadalom ketté van-e szakadva, de jó volna, ha ez nem következne be, ha nem így volna. Ha mégis így van, akkor az anyanyelvi szaknyelv művelése, fejlesztése már nehezségebe ütközik.

Végezetül, összefoglalásul egy ismert nyelvész gondolatait olvasta fel: „Sem a magyar köznyelvnek, sem a magyar tudományos nyelvnek a története nem befejezett történet, nem lezárult vagy lezárható múlt. Egykori gondok, feladatok, a közmagyar ellenében ható tendenciák – ha más tartalommal más alakban is, de – újra jelentkeznek, válaszra, új válaszra várnak [...] Az egyik: a 21. században a nyelvi szétrétegződés éppen a szaktudományi nyelvekben mutatkozik meg erőteljesen – még a rokon szakterületek között is. A másik: egyre inkább jelen van a magyar mellett az angol – mint tudományos és közvetítő nyelv, mint modern lingua franca [...] A gond jelen van tehát, s nem kicsi. A nyelvi, tudománytörténeti múlt azonban nemcsak tapasztalatokkal, tanulságokkal is szolgál, de bátorít is. Azt bizonyítja, hogy efféle feladatokkal való küzdelem, a gondot okozó folyamatokba való beavatkozás nem reménytelen. Ha szükséges – kitaró erőfeszítéssel –, lehetséges is” (Pusztai Ferenc, Először magyarul. In: Pannóniai Fénisz, avagy hamvából fel-támadott magyar nyelv. Első nyomtatott tudományos könyveink [16–19. század]. Budapest, 2005: 25).

Ezt a néhány mondatot olvasva jutott eszébe Kiss Jenőnek a magyar orvosi nyelv, tudniillik, hogy amit a Semmelweis Egyetemen Bősze Péter vezetésével csinálnak, az ezt a bizonyos idézetet támasztja alá. Kitaró erőfeszítéssel elérték azt, hogy a magyar nem bölcsészegyetemek közül egyedül a Semmelweis Egyetemen van rendszeres szaknyelvi képzés. Nagyon helyesnek tartotta, hogy a Semmelweis Egyetem című lap áprilisi számában méltató tanulmány, cikk jelent meg erről, és jó lenne, ha ennek híre eljutna máshova is. Ezért értett egyet Kiss Jenő Eckhardt professzor javaslatával, hogy vonjanak be másokat is a munkabizottság tevékenységébe, ne csak az orvostudomány és a nyelvtudomány képviselőit.

A MAGYAR ORVOSI NYELV ÉRTÉKELÉSE

Bősze Péter

1. A magyar orvosi nyelv művelése elengedhetetlen, amit az alábbi tények, gondolatok is igazolnak:

- Magyar orvostudomány csak magyar orvosi nyelven létezhet.
- A magyar orvosi nyelv az orvos munkaeszköze, használata a gyógyítás része.
- Egyértelmű, félreérthetetlen párbeszéd az egészségügyi szakemberek között csak a magyar orvosi nyelv használatával lehetséges.
- Jogi szabályzatba foglalták a betegek megfelelő tájékoztatását (Beleegyező nyilatkozat), az orvosi leletek, zárójelentések, értesítések közérthető írását; ez mind csak magyar orvosi szakkifejezésekkel lehetséges.

- A magyar orvosi nyelv használata társadalmi elvárás: a társadalom tájékoztatása a szűrések, a betegségek, a járványok stb. és az egészségre nevelés kizárólag a magyar orvosi szakszavak használatával valósítható meg.
- A szaknyelvek, köztük az orvosi szaknyelv, az anyanyelv pillérei. Ha nem felelnek meg a kor igényeinek, azzal a köznyelv is szegényedik, ennek következtében a magyar nyelv versenyeptelenné válhat.

2. Elengedhetetlen a magyar orvosi nyelv helyes és folytonos használata a gyakorlati orvoslásban és az orvosi tudományos munkában is. E nélkül ugyanis a magyar orvosi nyelv alkalmatlanná válhat a magyar orvostudomány művelésére. Éppen ezért lényeges a megfelelő magyar orvosi-biológiai szakkifejezések használata a mindennapi szóhasználatban, a tudományos közleményekben, értekezésekben, szakkönyvekben és az előadásokon is.

3. A magyar orvosi nyelv mai helyzete

- A magyar orvosi nyelv ma még alkalmas a magyar orvostudomány művelésére, bármely biológiai-orvosi szakfogalom, szaknév kifejezésére, de némileg hiányos, mert sok idegen szaknévnek és fogalomnak nincs magyar megfelelője.
- A magyar orvosi nyelv helyesírása követi az általános helyesírási szabályokat. Vannak azonban sajátosságai (tartozékbetűk, tartozékszámok, mikrobák neveinek stb. írása); ezek egységesítésre szorulnak.
- A magyar orvosi nyelv használatában számos helytelenség van, úgymint közönséges helyesírási és mondatszerkesztési hibák, túlzott a szükségtelen idegen, főleg az angol szavak használata, nem egységes az írásmódjuk, és burjánoznak a fölösleges rövidítések. Mindez a megértés és az olvashatósság rovására megy.

HOZZÁSZÓLÁSOK

Keszler Borbála (professor emeritus, az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékének volt tanszékvezetője) Kiss Jenő professzor úr nagyszerű és szívhez szóló előadásával kapcsolatban megjegyezte, hogy az orvosok a tanítókkal és a lelkészekkel együtt az említett felelősséget nemcsak a nyelvújítás korában érezték és vállalták fel, hanem már sokkal korábban is, a XVI. századtól kezdve. Ennek bizonyítéka, hogy az első magyar nyelvű szakkönyvek orvosi könyvek voltak, így az 1577-ben íródott kéziratos *Ars Medica*, Lencsés Györgytől és az első nyomtatott orvosi könyv, a *Pax Corporis* (1690) Pápai Páriz Ferencztől. Mindkét munkának már a címlapja és a bevezetése is mutatja, hogy mennyire szívükön viselték a szerzők az orvos-beteg kapcsolatot. Lencsés György „A szegény tudatlanoknak [...], nem a Bölts emböröknek...”, Pápai Páriz Ferencz (az 1692-es, 2. kiadástól kezdve) a „Házi-Czelédes gazdáknak és Gazdasszonyoknak, kik Városokban és Falukon laknak” szánta művét. Tehát ez a felelősség már megvolt a XVI–XVII. században is, folytatódott a nyelvújítás korában, és reméli, hogy a mai korban tovább fog folytatódni.

Keszler Borbála a bemutatkozásakor elmondta, hogy 11 éve vezeti a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság elnökeként (illetve társelnökeként) a Magyar helyesírási szabályzat 12. kiadásának munkálatait. A szabályzat elkészült. Lektorálásra, majd kiadásra vár. Kutatási területe az orvosi nyelv is, elsősorban történeti szempontból. A régi forrásokat kutatja, és gyűjtögeti azokat a szavakat, amelyek mindenki számára érdekesek és tanulságosak. Ha meg akarjuk újítani a mai orvosi nyelvet, érdemes a régiak módszereit és eredményeit is tanulmányozni, hiszen sokat lehet tanulni belőle. Már a XVII. században nagyszerű megoldásai voltak a nyelvújítóknak arra, hogy miként magyarisítsanak szavakat, kifejezéseket. Jelenleg orvosi szótárt készít (a kezdetektől a nyelvújítás koráig), amely összefoglalja nemcsak a szavakat, hanem a kifejezéseket is. A régi orvosi nyelvvel kapcsolatban azt tartja a legizgalmasabbnak, hogy gyakran körülírással kifejezésekkel adták vissza magyarul a latin és német szavakat.

Kuna Ágnesnek arra a javaslatára, hogy fontos lenne egy orvosi szövegtár, egy orvosi korpusz felállítására, elmondta, hogy nem olyan könnyű a régi szövegek beszerzése. Szeretett volna nagyon régi, alig ismert könyveket másoltatni, de a könyvtárak nem voltak hajlandók erre.

A tudományos közléssel kapcsolatos vitában rámutatott arra, hogy az karriercentrikussá vált, mindenki próbál elméleti témákban és főleg angolul közölni, pedig a magyar nyelvű közlésnek nagy szerepe van abban, hogy a magyar orvosokat továbbképezzék. Amit angol nyelven jelentetnek meg, az valójában nem is a magyar orvosoknak szól, a legtöbb folyóirathoz hozzá se jut egy magyar orvos.

A jövőre vonatkozóan megjegyezte, hogy helyes lenne, ha az orvos rezidensek képzésének is kötelező tantárgya lenne A magyar orvosi nyelv című tantárgy.

Kuna Ágnes (a doktori fokozatát magyar nyelvészetből szerezte, témája a korai, XVI. és XVII. századi orvosi receptek szövegtipológiai és pragmatikai szempontú elemzése volt) úgy véli a mai orvosi nyelv jelene nem értelmezhető a múltja nélkül. Tanulmányozza a hatásos orvosi nyelvi tájékoztatás helyzetét, amelyből megállapítható, hogy a mai orvosi nyelvi kutatások elsősorban az orvos-beteg párbeszédére vonatkoznak.

Fontos lenne szerinte egy orvosi szövegtár, az ún. orvosi korpusz összeállítása, amely sokak kutatását megalapozná. Ez az elektronikus szövegyűjtemény a magyar nyelvű orvoslás kezdeti szakaszától a mai napig tartalmazná a rendezetten összeállított, jegyzetekkel ellátott, jellegzetes (szak)szövegeket. A rendszeres kutatáshoz szemléltető szövegekre, többszintű kereshetőségre van szükség, a korai szövegek esetében pedig az eredeti kéziratok is jó kutatási alapot nyújtanak. Példaként említette az angol orvosi nyelvre vonatkozóan Finnországban összeállított, az 1375 és 1800 közötti időszakot

felölő elektronikus szöveggyűjteményt, valamint a Malagakorpuszt, amelyben kéziratok is hozzáférhetők. Amellett érvelt, hogy miért volna fontos egy magyar orvosi nyelvi korpusz létrehozása, és átadott az ülés résztvevőinek egy vázlatot erről a tervről. Elmondta, hogy e szövegtípus-alapú korpusz nemzetközi szintre emelhetné Keszler professzor asszony eddigi munkáját, és Bősze professzor orvosi helyesírási munkájának is alapját képezhetné.

Beszélt továbbá arról a tapasztalatáról, hogy bizonyos elvek bizonyos szinten működnek, ezért nem ugyanazt kell elvárni az orvos-orvos és az orvos-beteg viszonyban. A tudományos közlésekkel kapcsolatban megállapította, hogy a tudományírásban jól láthatók a felhasználói szintek, és az igényesség jegyében azok, akik magas szinten írnak, valószínűleg részt vennének a magyar nyelvű szaknyelv fejlesztésében is.

Mártonfi Attila (az Osiris Helyesírás című kézikönyv egyik szerzője, a Nyelvtudományi Intézet Szótári Osztályának volt munkatársa) Abból kell kiindulnunk, hogy a nyelvi formát mindig a kommunikáció célja határozza meg. Nyelvi tekintetben éppen ezért határozottan el kell különítenünk az orvostudomány művelésének nyelvhasználatát a mindennapi gyógyászatétól. A magyar tudomány számára elengedhetetlenül fontos a nemzetközi integráció, és ez ma egyértelműen az angol révén valósulhat meg. A magyar orvostudomány nem maradhat elszigetelt, az is nagyon fontos ugyanakkor, hogy az orvos-páciens kommunikáció minél hatékonyabb legyen. Ez az esetek túlnyomó részében értelem szerűen magyarul zajlik, és ilyenkor fontos figyelembe venni, hogy az adott páciens számára mi az erre leginkább alkalmas szókészleti-fogalmi réteg. Van, hogy – a placebohatást erősítve – a rejtélyesség szolgálja a gyógyulást, ilyenkor elfogadható, sőt akár kifejezetten hasznos lehet a beteg számára érthetetlen latin szavak használata. Ma azonban sokkal inkább ellentétesnek látszó tendenciának vagyunk tanúi: a páciensek részéről nagy az igény a jól körülírt fogalmi tudásra mind a diagnózis, mind a prognózis terén. A megértést gátolhatják akár az idegen eredetű szavak is, de ugyanígy okozhatnak megértési nehézséget régies, tájnyelvi vagy választékos stílusértékű belső keletkezésű szavak is – a megértés nem etimológiai kérdés. Mindezen túl: semelyik nyelvet nem kell félteni az idegen szavak beáramlásától, ezek ugyanis nem jelentenek semminemű veszélyt az adott nyelvre nézve (az angol nyelv él talán a nyelvek között a legtöbb idegen eredetű szóval, mégsem merül fel a nyelvhalál lehetősége). Látjuk tehát, hogy van egy felület, amely az angol nyelvű kommunikációt igényli: ez a nemzetközi tudományos élet. Van egy olyan felület is, ahol az orvosnak magyarul kell beszélnie, ráadásul úgy, hogy egy iskolázatlanabb páciens is megértse. Minthogy mindkét felület létezésén mindkét igény jogos, szükség van egy belső nyelvi átalakító eszközre. A bizottságnak itt van a fő feladata: e két külső felület között létrehozni ezt a belső átalakító egységet az orvostársadalmon belül, de nyelvészai segítséggel.

Eckhardt Sándor (akadémikus, az Országos Onkológiai Intézet főigazgatója volt) Harminc éve tagja az Orvosi Hetilap szerkesztőségének, és véleménye szerint fel kellene használni a lapot arra, hogy megismertessék a munkabizottság osztályközi jellegét. Ne csak az orvostudomány és a nyelvtudomány, hanem más tudományágak, például a vegyészet, a geológia képviselőit is vonják be a munkabizottság tevékenységébe. A technológia gyorsabban fejlődik, mint a nyelv, ezért a munkabizottságnak időnként át kellene tekintenie a helyzetet, hogy a legújabb angol szakkifejezéseknek is legyen magyar megfelelőjük.

Magyarországon az impaktfaktor miatt nehéz teljesíteni, és aki meg akar élni, annak angolul kell közölnie. Óriási az elmentét a közlési kényszer és a magyar orvosi nyelv fejlesztésének feladata között. Ez nemcsak az orvosi nyelvre vonatkozik, hanem a vegyészeti, geológiai területre is. Nagy a felelősség ebben a világtendenciában a magyar nyelv iránt.

Prószék Gábor (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológiai és Bionikai Karának egyetemi tanára, helyettes dékán; nevéhez fűződik az első magyar és legtöbbet használt helyesírási program kialakítása) A PhD-hallgatói közül többen, a Semmelweis Egyetemmel közösen végzik a beteglapok elektronikus feldolgozását. Azokon minden megtalálható, a nem létező normáktól való eltérések is. Jó lenne megszüntetni azt a helyzetet, hogy ha valaki kap egy orvosi papírt, akkor azt csak orvos ismerős segítségével tudja megérteni.

A tudományos közléssel kapcsolatban úgy vélte, hogy az igényességük révén lehet azokra hatni, akik komoly hatásmutatóval írnak, ha van ahol, magyarul is közöljenek. Az oktatásról pedig: bár jó lenne, ha minden orvos tanulná azt, ami itt elhangzott, de a megvalósíthatóság szempontjából azt kellene talán képviselni, hogy a családorvosnak mindenképpen szükséges az orvosi nyelvet tanulnia, a kutatóorvosnak pedig nem feltétlenül.

Az orvosi nyelvi szöveggyűjteményt, a korpuszt, rendkívül fontosnak tartja. Az első két évben azt lehetne felmérni, hogy milyen anyagokat kaphatna meg a munkabizottság, miket digitalizálhatna és vihetne be ebbe az orvosi szövegtárba. Lehetne rendszerezve elindulni: a régi szövegeknél nincsenek szerzői jogi gondok, kérdés, hogy a XIX–XX. század orvosilag már kevésbé használható, ugyanakkor nyelvileg nagyon fontos dokumentumai mennyire érhetőek el, mert azok már elég jól olvashatók. Anyagilag viszonylag kisebb tétel lenne, ha ezek számítógépbe kerülnének. Meg kellene vizsgálni, hogy a XX. század közepétől mostanáig a Medicina, az Akadémiai Kiadó meg többek által kiadott orvosi művek mennyire dolgozhatók föl ilyen szempontból, mert ez jogi kérdés. Szerinte ez lenne az első két év feladata, kibányászni, hogy milyen anyagokat lehetne megkapni. Talán az Orvosi Hetilap valamennyi cikke rendelkezésre áll elektronikusan is.

CÉLKITŰZÉSEK*Bósze Péter***TEENDŐK AZ ELSŐ KÉT ÉVBEN****ORVOSI HELYESÍRÁSI ÉS NYELVHASZNÁLATI ÚTMUTATÓ**

A könyvön Laczkó Krisztinával dolgozunk ötödik éve; 90–95%-ban elkészült. Kiadása a Magyar helyesírási szabályzat 12. kiadásának végső elfogadására vár. A kéziratot a bizottság tagjai elektronikus formában megkapják ellenőrzésre és jóváhagyásra, cél: az MTA állásfoglalásának az elérése.

ÚJ ORVOSI HELYESÍRÁSI SZÓTÁR

Az érvényben lévő Orvosi helyesírási szótár 1992-ben jelent meg Fábián Pál és Magasi Péter főszerkesztésében. Az orvostudomány rohamos fejlődése miatt a több mint 20 éve készült szótárt teljesen meg kell újítani. Ezen harmadik éve dolgozom, hozzávetőlegesen 60%-ban készült el. A teendő még nagyon sok, ebből a bizottság tagjaira is sok hárul: új szakszavak felderítése, ellenőrzés stb.

FOLYAMATOS TEENDŐK

- A tudományos írások, szakszövegek és a tankönyvek orvosi nyelvének egységesítése. Elengedhetetlen az orvosi folyóiratok, szakkönyvek egységes nyelvhasználata, és ez nemcsak az idegen szavakra terjed ki. Szükséges a szerkesztők bevonása, egyeztetések az egységes álláspont kialakítására. Ennek érdekében szerkesztői ülést is szervezünk az Orvosi helyesírási és nyelvhasználati útmutató megjelenése után. Az egységesített szaknyelvhasználat a záloga annak, hogy a bizottság javaslatai a gyakorlatban is érvényesüljenek.
- A magyar orvosi nyelv egyetemi oktatásának kiterjesztése. A Semmelweis Egyetemen tíz évet meghaladóan oktatjuk a magyar orvosi nyelvet, kötelezően választható tárgyként. A tantárgy az általános orvosi műveltség tárgya, ezért igencsak kívánatos, hogy az orvostanhallgatók mindegyike felvegye: senki ne hagyja el úgy orvosi egyetemet, hogy:

- › nem tudja miként kell egy tudományos közleményt megírni, olvasni, értékelni, mi a tudományértékelés, hogyan kell irodalmat keresni;
- › nem tudja hogyan kell orvosi leleteket, jelentést, zárójelentést írni, a betegekkel beszélni, a társadalmat felvilágosítani;
- › ne legyen alapvető ismerete a nyelvről és az orvosi nyelvről, amely a munkaeszköze;
- › ne legyen tájékozott az orvosi nyelvhasználat és helyesírás kérdéseiben;
- › ne legyen fogalma Várad Lencsés Györgyről, Bugát Pálról, Markusovszky Lajosról és arról, hogy az Orvosi Hetilap miért magyar örökség – egyáltalán a magyar orvosi nyelv gyökereiről, az érte folytatott 500 éves küzdelemről;
- › ne tudja, hogy mekkora az értelmiség felelőssége a magyar orvosi és a magyar nyelv versenyképességének a megőrzésében; stb.

A bizottság feladata lépéseket tenni annak érdekében, hogy a tantárgy kötelező legyen, és bevezessék a többi orvosi egyetemen is, valamint a doktori iskolákban.

- Az orvosi szöveggyűjtemény, a korpusz összeállítása. Ezt Kuna Ágnes szervezi. Jelentősége felmérhetetlen az orvosi nyelv kutatása, értékelése stb. szempontjából.
- Az orvosi szakszavak helyes írásmódjának, a sajátos helyesírási formáknak a beépítése a helyesírási ellenőrző rendszerbe. Prószék Gábor vállalta ennek megvalósítását. Nyilvánvalóan, először az orvosi helyesírás szótárát kell összeállítani.
- Más szakmák, szaknyelvek képviselőinek bevonása a bizottság munkájába.

ZÁRÓGONDOLAT Az Orvosi Nyelvi Munkabizottság létrehozása nagyszerű, méltó az MTA alapításának szelleméhez: a magyar nyelv ápolásához. Köszönet érte.